

OIKAISUVAATIMUS**LUONNOS****Oikaisuvaatimuksen tekijä**

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Yhteystiedot:

Kirjaamo: omahame@omahame.fi

Postiosoite: PL 39, 13101 Hämeenlinna

Käyntiosoite: Viipurintie 1–3, 13200 Hämeenlinna

Y-tunnus: 3221307-8

Oikaisuvaatimuksen kohde

Valtiovarainministeriön päätös 18.12.2025 / VN/27410/2025: Päätös hyvinvointialueille maksettavasta vuoden 2026 rahoituksesta

OIKAISUVAATIMUS**Ensisijainen vaatimus**

1. Kanta-Hämeen hyvinvointialue vaatii, että valtiovarainministeriö oikaisee päätöstään 18.12.2025 (VN/27410/2025) hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoituksesta siten, että päätös poistetaan Kanta-Hämeen hyvinvointialuetta koskevilta osin ja asia palautetaan ministeriölle uudelleen valmisteltavaksi.
2. Valtiovarainministeriön tulee maksaa saamatta jääneelle rahoitukselle korkolain 3 §:n 2 mom mukaista vuotuista korkoa sen kuukauden alusta, jona valtion maksamatta jäänyt rahoitus olisi tullut maksaa.
3. Edelleen Kanta-Hämeen hyvinvointialue vaatii, että asiaa uudelleen käsiteltäessä valtiovarainministeriön on ennen uuden rahoituspäätöksen tekemistä huolehdittava siitä, että päätöksen perusteena käytettävien palvelutarve- ja diagnoositietojen sekä niitä koskevien laskentaperusteiden, erityisesti pitkäaikaisdiagnooseihin liittyvien lähtötietojen, oikeellisuus, kattavuus ja hyvinvointialueiden välinen vertailukelpoisuus selvitetään hallintolain 31 §:n edellyttämällä tavalla ja todennetaan dokumentoidusti kaikkien hyvinvointialueiden osalta.
4. Jos päätöksen perusteena käytetyissä tiedoissa tai niiden käsittelyssä todetaan virheitä, puutteita taikka hyvinvointialueiden välistä vertailukelpoisuutta heikentäviä tekijöitä, Kanta-Hämeen hyvinvointialueen vuoden 2026 rahoitus on määritettävä viipymättä uudelleen korjattujen ja vertailukelpoisten tietojen perusteella.

5. Jos valtiovarainministeriö tai Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (jatkossa THL) ei kykene luotettavasti ja dokumentoidusti osoittamaan päätöksen perusteena käytettyjen tietojen oikeellisuutta ja vertailukelpoisuutta, tietojen luotettavuudesta ja vertailukelpoisuudesta on ennen asian ratkaisemista hankittava riippumaton, ulkopuolinen asiantuntija-arvio.
6. Valtiovarainministeriön on varattava Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain 34 §:n mukaisesti kaikesta edellä mainittuun selvittämiseen liittyvästä aineistosta ennen päätöksen tekemistä.

Toissijainen vaatimus

7. Mikäli valtiovarainministeriö ei hyväksy päävaatimusta päätöksen poistamisesta ja asian palauttamisesta uudelleen käsiteltäväksi, Kanta-Hämeen hyvinvointialue vaatii toissijaisesti, että ministeriö ratkaisee oikaisuvaatimuksen päätöksellä, jossa hallintolain 45 §:n mukaisesti esitetään:
 - a) ne selvitykset ja menetelmät, joilla päätöksen perusteena käytettyjen tietojen oikeellisuus ja vertailukelpoisuus on varmistettu kaikkien hyvinvointialueiden osalta,
 - b) ne harkintaperusteet ja laskelmat, joihin Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoituksen määrä perustuu, sekä
 - c) arviointi siitä, miksi päätös on lainmukainen ja tarkoituksenmukainen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen osalta ottaen huomioon rahoitusmallin suhteellisuus ja muiden hyvinvointialueiden tietopohjassa dokumentoidusti ilmenneet virheet.

PERUSTELUT

I Tosiseikat

Rahoitusmallin toimintaperiaate

8. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen palvelutarvemalli perustuu väestön sairastavuutta ja palvelutarvetta kuvaaviin tietoihin, joihin kuuluvat myös pitkäaikaisdiagnoosit. Krooniset sairaudet, kuten diabetes, sydän- ja verisuonitaudit, pitkäaikaiset hengityssairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä pitkäkestoiset mielenterveyden häiriöt, ovat mallissa keskeisiä sairastavuutta kuvaavia tarvetekijöitä. Pitkäaikaisdiagnoosien kirjaamisen laatu ja kattavuus vaikuttavat suoraan siihen, miten väestön palvelutarve muodostuu ja miten rahoitus kohdentuu hyvinvointialueiden välillä. Mikäli diagnoositiedot eivät ole luotettavia tai hyvinvointialueiden välillä vertailukelpoisia, palvelutarvemallin laskentaperusteet vääristyvät ja tämä voi johtaa huomattaviin muutoksiin rahoituksen jakautumisessa.

Viranomaisten kannanotot rahoitusjärjestelmän ongelmista

9. Valtakunnan ylimpänä laillisuusvalvojana toimiva oikeuskansleri on 23.4.2025 antamassaan päätöksessä (OKV/3069/10/2024) arvioinut hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän toimivuutta Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueen tekemän kantelun johdosta. Oikeuskansleri toteaa päätöksessään (s. 22–23), että kantelun ja sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen perusteella herää kysymys siitä,

onko rahoitusmallin vaikutuksia ja toimivuutta seurattu riittävästi. Oikeuskansleri korostaa, että perusoikeuksien ja rahoitusperiaatteen toteutumiseksi valtiovarainministeriön tulee jatkossa tarkoin ja ajantasaisesti sekä riittävän yksityiskohtaisesti seurata ja arvioida rahoitusmallin toimivuutta perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla ja ryhtyä viipymättä tarvittaessa lainvalmistelutoimiin.

10. Erityisen merkittävää on oikeuskanslerin lausuma tietopohjan riittämättömyydestä. Oikeuskansleri kiinnittää sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön huomiota siihen, että nykyinen tietopohja ei ole riittävä olennaisten kysymysten arviointia ja yleensä palveluiden riittävän tarkkaa arviointia varten, ja ministeriöiden on yhteistyössä tarpeen jatkaa viipymättä toimenpiteitä tietopohjan kehittämiseksi (s. 26).
11. Oikeuskansleri toteaa periaatteellisella tasolla (s. 23), että olennaista on, että hyvinvointialueiden tehtävät ja vastuut yhtäältä ja rahoituksen myötä olevat toimintamahdollisuudet ovat tasapainossa keskenään. Tämä on viime kädessä lainsäätäjän tehtävä, ja asian selvittäminen kuuluu valtioneuvostolle lainvalmistelusta vastaavana valtioelimenä. Ministeriöiden tulee ryhtyä lainsäädäntötoimiin, jos perusoikeuksien toteuttaminen tai rahoitusperiaate niiden toteuttamisen edellytyksenä vaarantuvat lainsäädännön takia.
12. Oikeuskansleri korostaa myös (s. 23), että valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön tulee ministeriöiden tehtäväjaon mukaisesti ja yhdessä eri ministeriöiden näkökulmat yhteensovittaen ottaa rahoitusperiaatteen toteutuminen ja palveluiden toteutumisen edellytykset vakavasti ja arvioida tilannetta riittävän nopeasti. Rahoitusperiaatteen toteuttaminen ja palveluiden järjestämisen turvaaminen edellyttää määrätietoisia toimia tietopohjan edelleen kehittämiseksi.
13. Oikeuskanslerin päätös vahvistaa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen näkemyksen siitä, ettei rahoituspäätöksen perusteena oleva tietopohja ole riittävän luotettava ja vertailukelpoinen hallintolain 31 §:n mukaisen selvittämisvelvollisuuden täyttämiseksi. Päätös korostaa valtiovarainministeriön ensisijaista vastuuta varmistaa, että rahoituspäätös perustuu asianmukaisesti selvitettyyn ja dokumentoituun tietopohjaan, joka mahdollistaa hyvinvointialueiden tehtävien ja rahoituksen tasapainon.
14. Edelleen Itä-Suomen hallinto-oikeus on 15.10.2025 (dnro 2306/2025) antamassaan päätöksessä todennut, että hyvinvointialueiden rahoituksen turvaamisesta riittävien sosiaali- ja terveystalveluiden järjestämiseksi vastaa viime kädessä valtio ja että rahoituslain mukainen menettely lisärahoituksen saamisesta on ensisijainen menettely mahdollisten rahoitusvajeiden paikkaamiseksi. Hallinto-oikeus korosti, että perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan rahoituksen turvaamista koskevat säännökset ovat välttämättömiä, jotta hyvinvointialueita koskeva lainsäädäntö voidaan ylipäätään säätää tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä (ks. PeVL 15/2018, s. 24–25). Tämä korostaa valtiovarainministeriön vastuuta varmistua siitä, että rahoituspäätös perustuu asianmukaisesti selvitettyyn ja luotettavaan tietopohjaan.

Tietopohjan puutteet ja niiden vaikutus rahoituslaskentaan

15. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen käsityksen mukaan rahoituspäätöksen perusteena käytettyyn tietopohjaan liittyy tällä hetkellä sellaisia epävarmuustekijöitä, joiden merkitystä ei voida pitää vähäisenä. Pitkäaikaisdiagnoosien kirjaamiseen, potilastietojärjestelmien tekniseen toimintaan sekä tietojen siirtymiseen rekistereihin liittyvät ongelmat on tunnistettu valtakunnallisesti, ja niitä on kuvattu THL:n omassa ohjeistuksessa ja hyvinvointialueille toimitetuissa selvityksissä.
16. Hyvinvointialueilla on lakisääteinen velvollisuus toimittaa hoitoilmoitustiedot THL:n kansallisen ohjeistuksen mukaisesti. THL on todennut hyvinvointialueille 26.11.2025 toimitetussa viestissä "Infopaketti pitkäaikaisdiagnooseista Hilmo-rekistereissä ja rahoitusmallissa"(LIITE 1), että ohjeistuksessa ja kirjaamiseen ja tietojen toimitukseen liittyen on ollut yleisiä väärinymmärryksiä hyvinvointialueilla. Tämä THL:n oma toteamus vahvistaa, että pitkäaikaisdiagnoosien kirjaamiseen ja raportointiin liittyy tunnistettuja ongelmia, jotka ovat voineet vaikuttaa rahoituspäätöksen perusteena käytettyjen tietojen laatuun ja vertailukelpoisuuteen.
17. Lisäksi useat hyvinvointialueet ovat julkisesti ilmoittaneet, että heidän toimittamissaan tiedoissa on ollut puutteita. Esimerkiksi Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueet ovat todenneet, että heidän tiedoissaan on puutteita kirjaamiskäytännöistä sekä tietojärjestelmien takia. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen kannanotto "Hyvinvointialueiden rahoitusmallin toteutus vaarantaa palvelujen yhdenvertaisuuden"(LIITE 2) dokumentoi kattavasti nämä huolenaiheet. Näiden seikkojen valossa on perusteltua katsoa, ettei tietopohja välttämättä ole kaikilta osin kattava eikä sisällä kaikilta osin oikeaa ja hyvinvointialueiden välillä vertailukelpoista tietoa.
18. Kun kysymys on rahoitusjärjestelmän keskeisistä laskentaperusteista, tällaiset THL:n ja hyvinvointialueiden itsensä tunnustamat epävarmuustekijät edellyttävät päätöksentekijältä erityistä huolellisuutta sen arvioinnissa, täyttääkö käytetty tietopohja hallintolain 31 §:n mukaisen selvittämisvelvollisuuden vaatimukset.
19. Lisäksi on korostettava, ettei hyvinvointialueilla ole tosiasiallista mahdollisuutta itse tarkastaa rahoituslaskennan perusteena käytettyä yksikkötasoista aineistoa tai varmistua siitä, miten yksittäiset diagnoositiedot ja muut palvelutarvetta kuvaavat tiedot on huomioitu tarvekertoimien laskennassa. THL käsittelee rahoituslaskennan perusteena olevat yksikkötasoiset aineistot Fiona-etäkäyttöjärjestelmässä, joka on tietoturallinen tutkimusaineistojen käsittely-ympäristö. Järjestelmästä saa siirtää ulos vain sellaista materiaalia, josta ei voida tunnistaa yksittäisiä henkilöitä tai yrityksiä ja joka on käynyt läpi erillisen tarkistusmenettelyn. Näin ollen hyvinvointialueiden mahdollisuudet itsenäisesti arvioida laskennan perusteena olevaa aineistoa rajoittuvat käytännössä vain siihen, mitä THL on päättänyt julkaista tai toimittaa hyvinvointialueille.
20. Tästä seuraa, että vastuu tietopohjan oikeellisuuden, kattavuuden ja sisäisen johdonmukaisuuden varmistamisesta kuuluu viime kädessä yksinomaan rahoituspäätöksen tekeväälle viranomaiselle ja sen käyttämälle asiantuntijaviranomaiselle. Tätä vastuuta ei voida siirtää hyvinvointialueille, eikä tietojen läpinäkyvyyttä tai teknistä sulkeutuneisuutta voida käyttää perusteena sille, että päätös tehtäisiin puutteellisesti selvitetystä asiasta.

21. Edellä esitetyistä syistä Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että valtiovarainministeriön tulee oikaisuvaatimuksen käsittelyn yhteydessä yksilöidysti arvioida ja nimenomaisesti osoittaa, millä tavoin rahoituspäätöksen perusteena käytettyjen diagnoosi- ja palvelutarvetietojen oikeellisuus, kattavuus ja alueiden välinen vertailukelpoisuus on varmistettu kaikkien hyvinvointialueiden osalta. Arvioinnin tulee perustua konkreettisiin selvityksiin ja menettelyihin, ei ainoastaan yleisluonteisiin kuvauksiin järjestelmän rakenteesta tai laskentamallin periaatteista.
22. Mikäli tällaista arviota ei voida luotettavasti tehdä viranomaisen omassa tietotuotannossa tai käytettävissä olevan aineiston perusteella, on välttämätöntä ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin tietopohjan luotettavuuden varmistamiseksi ennen kuin rahoituspäätös voidaan katsoa asianmukaisesti perustelluksi ja lainmukaiseksi. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi lisäselvitysten hankkimista, laskennan perusteena käytettyjen aineistojen täydentämistä tai tarvittaessa tietopohjan arvioimista ulkopuolisen, riippumattoman asiantuntijan toimesta.

Dokumentoidut virheet muiden hyvinvointialueiden tiedoissa

23. Asiassa on ilmennyt konkreettisia, dokumentoituja virheitä muiden hyvinvointialueiden toimittamissa tiedoissa, jotka ovat vaikuttaneet rahoituksen jakautumiseen:
- a. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue: Kroonisen hengitysvajauksen (J96.1) diagnooseissa havaittiin 1200 virheellistä merkintää. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ja THL ovat yhteisesti todenneet kyseessä olevan teknisen virheen (Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tiedote 14.10.2025, LIITE 3).
 - b. Varsinais-Suomen hyvinvointialue: Diagnoositietojen rikastaminen johti 78 miljoonan euron rahoituksen kasvuun (Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallinto-oikeusasia 817/2025, Varsinais-Suomen hyvinvointialueen viranhaltijapäätös 25.11.2024). Kyseessä oli diagnoositietojen täydentäminen jälkikäteen, mikä osoittaa alkuperäisten tietojen olleen merkittävästi puutteelliset.
 - c. Valtiovarainministeriö on 2.2.2026 lausunnolle lähetetyssä hallituksen esitysluonnoksessa (VM052:00/2025) todennut nimenomaisesti, että jo voimassa olevan rahoituslain mukaisen tarvemallin tietopohjaan on vuodesta 2021 lukien sisältynyt kasvavassa määrin myös muissa kuin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevissa palveluissa kirjattuja diagnooseja, ja että edellisen tarvemallin päivityksen yhteydessä vuonna 2022 näiden tietojen sisällyttämiseen malliin ei otettu kantaa.
 - d. Edelleen hallituksen esitysluonnoksessa esitetyn taulukon (Taulukko 1, s. 13) mukaan yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen virheellinen huomioiminen vaikuttaa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoitukseen -4 411 602 euroa (-26 €/asukas) vuoden 2026 tasolla. Kyseessä on valtiovarainministeriön itsensä laskema ja tunnustama virhe, joka on ollut vuoden 2026 rahoituspäätöksen tietopohjassa.
 - e. Hallituksen esitysluonnoksessa tunnustetaan lisäksi, että tietopohjan erot voivat johtua 'eroista kirjaamiskäytännöistä tai tietojärjestelmätoimitusten ongelmista' ja että 'tietopohjan luotettavuudesta on voitava varmistua ennen kuin ne otetaan huomioon rahoituksessa'. Tämän varmistumisen puuttuminen vuoden 2026

rahoituspäätöksessä on hallintolain 31 §:n mukaisen selvittämisvelvollisuuden laiminlyönti.

- f. Pitkäaikaisdiagnoosien ilmoittaminen: Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Suomen hyvinvointialueiden selvitys (Kankaanpää & Kivinen, raportti 22.9.2025, LIITE 4) osoittaa, että pitkäaikaisdiagnoosien määrissä on jopa 15-kertainen ero hyvinvointialueiden välillä, joka ei voi selittyä todellisilla sairastavuuseroilla vaan potilastietojärjestelmien teknisillä eroilla.

II Oikeudellinen arvio

Tiedonkeruun lainvastaisuus

24. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 5 §:n 2 momentin mukaan ”[T]erveiden ja hyvinvoinnin laitos **päättää** (*korostus tässä*) 1 momentissa tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden perusteella toteutettavista uusista tiedonkeruista sekä tiedonkeruiden laajentamisesta, niiden antamisesta noudatettavista määräajoista ja menettelytavoista sekä tiedonantajille toimitettavista palautetiedoista.”
25. Päätöksen perusteena käytetty tiedonkeruu on toteutettu ilman Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 5 c §:n 2 momentin mukaista hallintopäätöstä. THL on vahvistanut (vastaus tietopyyntöön 8.10.2025, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallinto-oikeusasiassa 817/2025), ettei tällaista päätöstä ole tehty, eikä sitä ole tehty myöskään aiemmin voimassa olleen lainsäädännön aikana.
26. Kun tiedonkeruu ja tietojen muodostaminen kohdistuvat nimenomaisesti hyvinvointialueiden lakisääteiseen rahoitukseen ja tuottavat yksittäisiä hyvinvointialueita velvoittavia oikeusvaikutuksia, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 5 c §:n 2 momentissa tarkoitettu hallintopäätös on keskeinen menettelyllinen edellytys tiedonkeruun ja tietojen käytön lainmukaisuuden, läpinäkyvyyden ja oikeussuojan toteutumiselle.
27. Kun rahoituspäätöksen perusteena oleva tiedonkeruu ja tietojen muodostaminen on toteutettu ilman ao. hallintopäätöstä, tietopohjan lainmukaisuus ja käyttökelpoisuus rahoituspäätöksen perusteena jäävät oikeudellisesti arvioiden epäselviksi. Tällaisessa tilanteessa valtiovarainministeriö ei voi täyttää hallintolain 31 §:ssä säädettyä selvittämisvelvollisuuttaan eikä hallintolain 45 §:n mukaista perusteluvelvollisuuttaan pelkästään viittaamalla käytettyyn laskentamalliin tai sen tekniseen toteutukseen, vaan sen on osoitettava, että rahoituspäätöksen tosiseikkaperusta on muodostettu toimivaltaisesti ja lain edellyttämällä tavalla.
28. Lainvastaisen tiedonkeruun perusteella tehty päätös ei voi olla lainmukainen. Vaikka Kanta-Hämeen hyvinvointialueen omat tiedot olisivat asianmukaiset, koko rahoituspäätöksen tietopohja on juridisesti virheellinen tiedonkeruun lainvastaisuuden vuoksi.
29. Rahoituspäätöksen perusteena käytettävä palvelutarvemalli ei perustu ainoastaan olemassa olevien rekisteritietojen mekaaniseen hyödyntämiseen, vaan siihen sisältyy rahoituksen määräytymistä varten tehtyjä tietojen poimintaa, yhdistämistä, rajaamista, luokittelua ja muita tietojen muodostamista koskevia ratkaisuja, joilla on välitön ja euromääräisesti merkittävä vaikutus yksittäisten hyvinvointialueiden rahoitusosuuksiin.

Tällaisessa tilanteessa tiedonmuodostus ei ole luonteeltaan pelkästään teknistä tietojenkäsittelyä, vaan tosiasiallisesti rahoituspäätöksen perusteena olevan tiedon keräämistä ja määrittelyä.

Selvittämismallisuus ja vastuun siirtämättömyys

30. Valtiovarainministeriön rahoituspäätös perustuu THL:n tuottamaan palvelutarvemalliin sekä sen taustalla olevaan rekisteripohjaiseen tietoon. Päätöksen perustana käytettyjen palvelutarve- ja diagnoositietojen oikeellisuutta, kattavuutta ja hyvinvointialueiden välistä vertailukelpoisuutta ei ole selvitetty eikä todennettu asianmukaisesti. Tämä koskee erityisesti pitkäaikaisdiagnooseihin liittyviä lähtötietoja ja laskentaperusteita.
31. Hallintolain 31 §:n mukaan viranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee ennen ratkaisun tekemistä asianmukaisesti ja riittävästi selvitettyksi. Tämä selvittämismallisuus koskee täysimääräisesti myös tilanteita, joissa päätöksenteon tosiseikkaperusta nojaa toisen viranomaisen tuottamiin tietoihin ja laskentamalleihin. Rahoituspäätöksen tekävä viranomainen ei voi siirtää vastuuta päätöksensä tosiasiallisesta perustasta muulle viranomaiselle, vaan sen on varmistuttava siitä, että käytetty tietopohja on luotettava ja tarkoituksenmukainen suhteessa päätöksen huomattaviin taloudellisiin ja toiminnallisiin vaikutuksiin.
32. Kun rahoitusmalli on kiinteästä kokonaissummasta jaettava suhteellinen malli, selvittämismallisuus ulottuu kaikkien hyvinvointialueiden tietoihin, ei vain sen hyvinvointialueen tietoihin, jonka rahoituksesta kussakin yksittäistapauksessa on kyse. Vaikka Kanta-Hämeen hyvinvointialueen omat tiedot olisivat asianmukaiset, päätös on silti tehty puutteellisella selvityksellä, jos muiden hyvinvointialueiden tiedoissa on merkittäviä virheitä, jotka vaikuttavat rahoituksen jakautumiseen.
33. Valtiovarainministeriö on 2.2.2026 lähettänyt lausunnoille hallituksen esitysluonnoksen (VM052:00/2025) rahoituslain muuttamisesta. Luonnos on laadittu osittain nimenomaan siksi, että vuoden 2026 rahoituspäätöksen tietopohjassa on tunnistettuja virheitä ja puutteita, joita ei voida korjata voimassa olevan lainsäädännön nojalla.
34. Luonnoksessa valtiovarainministeriö tunnustaa, että: 1) yksityisen terveydenhuollon diagnoositiedot ovat olleet virheellisesti mukana tarvemallissa vuodesta 2021 lähtien; 2) Kanta-Hämeen rahoitus on tämän vuoksi -4 411 602 euroa (-26 €/as.) pienempi kuin sen pitäisi olla; 3) tietopohjan laadusta ei ole voitu varmistua riittävästi; 4) yhden alueen virhe vaikuttaa kaikkien alueiden rahoitukseen; sekä 5) rahoituslain 27 § voi soveltua saamatta jääneen etuuden maksamiseen.
35. Hallituksen esitysluonnos siten vahvistaa, että vuoden 2026 rahoituspäätös on tehty puutteellisella tosiseikkaperustalla hallintolain 31 §:n vastaisesti. Valtiovarainministeriö (jatkossa VM) tunnistaa itse tarpeen korjata tilanne.
36. Vaikka hallituksen esitysluonnos ei ole normatiivisesti sitova oikeuslähde, se sisältää rahoituspäätöksen tehneen viranomaisen oman arvion käytetyn tietopohjan puutteista ja niiden euromääräisestä vaikutuksesta. Tällaisella hallinnon omalla selvityksellä on merkittävä näyttöarvo arvioitaessa sitä, onko päätös perustunut riittävästi selvitettyihin tosiseikkoihin.

37. VM:llä on ensisijainen vastuu varmistaa rahoituspäätöksen perusteena olevan tietopohjan asianmukaisuus ennen päätöksen tekemistä. Kun rahoitusmalli on suhteellinen ja virheet yksittäisten hyvinvointialueiden tiedoissa vaikuttavat kaikkien alueiden rahoitukseen, selvittämismuuttamattomuus ulottuu kaikkien alueiden tietojen vertailukelpoisuuden varmistamiseen.
38. Rahoituspäätöksessä on ollut kyse perustuslain 19 §:ssä turvattujen peruspalveluiden rahoittamisesta. Tällöin päätöksentekijällä on korostunut velvollisuus ja vastuu huolehtia siitä, että päätöksen tietopohja ja perusteet ovat kunnossa. Jo hyvinvointialueiden toiminnan käynnistysvaiheessa oli havaittavissa, että rahoituksen tietopohjassa on merkittäviä ongelmia ja päätöksentekijänä toimivalla VM:llä on ollut jo useamman vuoden tiedossa rahoitusjärjestelmän ongelmat.
39. VM:llä on siten ollut jo useamman vuoden ajan tiedossa tietopohjan puutteet, mutta niitä ei ole korjattu ennen päätöksentekoa. Oikeuskansleri totesi huhtikuussa 2025 vuoden 2024 tilannetta koskien, ettei nykyinen tietopohja ole riittävä olennaisten kysymysten arviointia ja yleensä palveluiden riittävän tarkkaa arviointia varten. Sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen rahoituksen vahvan perusoikeuskytkennän vuoksi ministeriöllä on ollut juridinen velvollisuus korjata puutteet välittömästi, mutta näin ei ole tapahtunut.

Rahoitusmallin suhteellisuus ja yhdenvertaisuus

40. Koska palvelutarvemalli on luonteeltaan suhteellinen ja rahoitus jaetaan valtakunnallisesti hyvinvointialueiden kesken käytännössä kiinteästä kokonaisuudesta, yhden alueen tietopohjassa olevilla puutteilla, virheellisyyksillä tai järjestelmällisillä vinoumilla on väistämättä vaikutusta kaikkien muiden alueiden rahoitusosuuksiin. Kun jokin alue saa virheellisen tiedon perusteella liikaa rahoitusta, se vähenee kiinteästä kokonaisrahoituksesta ja tulee vähennetyksi muilta alueilta. Päätös on tämän vuoksi johtanut tarkoituksenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden ja perustuslain 6 §:n kannalta kestämättömään lopputulokseen.
41. Rahoituspäätöksen lainmukaisuutta ei voida arvioida ainoastaan yksittäisen hyvinvointialueen omien tietojen näkökulmasta, vaan ratkaisevaa on koko valtakunnallisen tietopohjan luotettavuus ja alueiden välinen tosiasiallinen vertailukelpoisuus. Kanta-Hämeen hyvinvointialueen oikeusasema määräytyy sen perusteella, voidaanko rahoituspäätöksen perustana olevaa tietokokonaisuutta pitää kokonaisuutena sellaisena, että se tuottaa yhdenmukaisen ja palvelutarvetta tosiasiallisesti kuvaavan lopputuloksen kaikilla alueilla.
42. VM on hallituksen esitysluonnoksessaan (2.2.2026, VM052:00/2025) nimenomaisesti vahvistanut suhteellisuusperiaatteen todetessaan, että ”hyvinvointialueiden rahoitusmallin mukaisesti yhden alueen tiedoissa oleva virhe vaikuttaa osaltaan kaikkien muidenkin alueiden rahoitukseen” ja että tällaisissa tilanteissa on ratkaistava, ”katsotaanko muilla alueilla olevan oikeus saada virheen rahoitusta välillisesti vähentävä vaikutus saamatta jääneenä etuutena (rahoituslain 27 §)”
43. Kun otetaan huomioon rahoituspäätöksen huomattava taloudellinen merkitys sekä sen välitön ja olennainen yhteys perusoikeuksiin, hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen ja sosiaali- ja terveystaloudellisten tosiasiallisiin

järjestämisedellytyksiin, selvittämismallisuuden toteuttamiselle on asetettava tavanomaista korkeampi vaatimustaso. Päätöksen tulee perustua tietoon, jonka oikeellisuus, ajantasaisuus ja alueiden välinen vertailukelpoisuus voidaan konkreettisesti osoittaa. Pelkkä viittaus siihen, että rahoituslaskenta perustuu valtakunnallisesti yhtenäiseen malliin, ei ole riittävä, koska on olemassa perusteltu ja dokumentoitu epäily siitä, ettei mallin käyttämä tietopohja kaikilta osin täytä näitä vaatimuksia.

44. Perustuslakivaliokunta on todennut (PeVL 15/2018 vp, s. 23), että sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksen on riittävästi vastattava palvelutarvetta perustuslain 19 §:n toteutumiseksi. Virheellinen rahoituspohja saattaa johtaa siihen, että Kanta-Hämeen hyvinvointialue ei saa riittävää rahoitusta palvelutarpeeseensa nähden, kun kiinteästä kokonaismäärästä on virheellisesti kohdennettu liikaa muille alueille. Tämä vaarantaa suoraan perustuslain 19 §:n mukaisen oikeuden välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon sekä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden.
45. Perusoikeusvaikutukset edellyttävät korostettua huolellisuutta selvittämismallisuuden täyttämiseksi. Myös valtakunnan ylimmän laillisuusvalvojan arvion mukaan (OKV/3069/10/2024, s. 23) rahoitusperiaatteen toteutuminen täytyy turvata säädöspäätöksellä ja rahoituksen määräytymiskriteereiden asettaminen tulisi tehdä siten, että hyvinvointialueilla on edellytykset vastata järjestämisvastuulleen kuuluvista palveluista.
46. Perustuslain 6 §:n ja hallintolain 6 §:n mukaisesti viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia yhdenvertaisesti. Kun rahoitusmalli on suhteellinen, hyvinvointialueet ovat keskenään vertailuasemassa. Mikäli toiset hyvinvointialueet saavat virheellisten tai puutteellisten tietojen perusteella liikaa rahoitusta, se loukkaa niiden hyvinvointialueiden yhdenvertaisuutta, joiden tiedot ovat asianmukaiset. Koska rahoitus määräytyy suhteellisesti, yhden alueen virhe aiheuttaa välittömän negatiivisen vaikutuksen toisten alueiden oikeusasemaan. Tämä merkitsee, että virhe ei ole ulkopuolinen tai välillinen, vaan oikeudellisesti välitön.
47. Kanta-Hämeen hyvinvointialue on toimittanut tietonsa asianmukaisesti ja korjannut potilastietojärjestelmän puutteita rikastusajolla, joka on otettu huomioon rahoituslaskennassa. Kun muiden hyvinvointialueiden tiedoissa on kuitenkin ollut merkittäviä virheitä (kuten edellä on osoitettu), Kanta-Hämeen hyvinvointialueen rahoitus on määräytynyt virheellisesti suhteessa muihin.
48. Yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että viranomainen varmistaa kaikkien hyvinvointialueiden tietojen olevan vertailukelpoisia ennen suhteellisen rahoituksen jakamista. Pelkkä yksittäisen alueen tietojen asianmukaisuus ei riitä täyttämään yhdenvertaisuusvaatimusta, kun malli perustuu alueiden väliseen vertailuun.

YHTEENVETO

49. Kanta-Hämeen hyvinvointialue toteaa, että asiassa on olemassa perusteltu ja dokumentoitu epäily siitä, ettei rahoituspäätöksen tosiseikkaperusta ole ollut hallintolain 31 §:ssä edellytetyllä tavalla riittävästi selvitetty eikä tietopohjan vertailukelpoisuutta ole asianmukaisesti osoitettu. THL:n omat toteamukset sekä

useiden hyvinvointialueiden julkiset ilmoitukset osoittavat, että pitkäaikaissiipidiagnooseihin liittyvissä tiedoissa on ollut tunnistettuja ongelmia, jotka ovat voineet vaikuttaa rahoituksen jakautumiseen. Kyse ei ole pelkästä harkintavirheestä tai laskennallisesta epätarkkuudesta, vaan hallintomenettelyä koskevasta olennaisesta menettelyvirheestä, joka on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön.

50. Päätöksen perusteluista tai päätöksentekoprosessin dokumentaatiosta ei ilmene konkreettisia toimenpiteitä, joilla näiden ongelmien vaikutus rahoituspäätökseen olisi selvitetty ja suljettu pois. Ministeriön hallintopäätös on selvästi perustunut tietopohjaan, jonka oikeellisuutta ei ole voitu varmistaa, ja jonka virheellisyys on myöhemmin hallinnon omassa valmistelussa tunnustettu. Oikaisuvaatimuksen hyväksyminen on oikeudenmukainen ja lainmukainen keino korjata virheellinen päätös välittömästi voimassa olevan lainsäädännön puitteissa.
51. Päätöstä ei voida pitää Kanta-Hämeen hyvinvointialuetta koskevilta osin asianmukaisesti valmisteltuna ja perusteltuna, vaan se on poistettava ja asia palautettava valtiovarainministeriölle uudelleen käsiteltäväksi siten, että käytettyjen tietojen ja laskentaperusteiden luotettavuus ja vertailukelpoisuus selvitetään ja todennetaan dokumentoidusti kaikkien hyvinvointialueiden osalta. Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle tulee varata hallintolain 34 §:n mukainen tilaisuus tulla kuulluksi asian ratkaisemisen kannalta relevantista selvitysaineistosta.

Aika ja paikka

Hämeenlinnassa xx. maaliskuuta 2026

KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE

LIITTEET:

1. THL:n ”Infopaketti pitkäaikaissiipidiagnooseista Hilmo-rekistereissä ja rahoitusmallissa” [content](#)
2. Hyvinvointialueiden rahoitusmallin toteutus vaarantaa palvelujen yhdenvertaisuuden [Kannanotto: Hyvinvointialueiden rahoitusmallin toteutus vaarantaa palvelujen yhdenvertaisuuden | Keski-Suomen hyvinvointialue](#)
3. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen tiedote 14.10.2025
4. Kankaanpää & Kivinen: Puuttuvat diagnoositiedot ja virheet hyvinvointialueiden rahoitusta määrittävissä tarvetekijöissä, raportti 22.9.2025
5. Hallituksen esitysluonnos VM052:00/2025 (2.2.2026): Erityisesti s. 12–13 (yksityisen th:n vaikutus, Taulukko 1) ja s. 15–16 (virheiden korjaaminen ja 27 §:n soveltuminen)